

Rapport

Projectnummer: 372926

Referentienummer: SWNL0264870

Datum: 13-08-2020

Uitbreiding bedrijventerrein Blankenfoort (fase 1 en fase 2)

Lentheweg te Heino (Gemeente Raalte)

Definitief

Lijst met aanpassingen

Versie	Datum	Aanpassing betreft	Herzien	Goedgekeurd
D01	13-08-2020			

Verantwoording

Titel Uitbreiding bedrijventerrein Blankenfoort
(fase 1 en fase 2)
Subtitel Lentheweg te Heino (Gemeente Raalte)
Projectnummer 372926
Referentienummer SWNL0264870
Revisie D01
Datum 13-08-2020

Auteur(s) Joop Mentink
E-mailadres joop.mentink@sweco.nl

Gecontroleerd door Adrian Heslinga

Paraaf gecontroleerd

Goedgekeurd door

Marc Zwaanswijk

Paraaf goedgekeurd

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Begrenzing plangebied	5
1.3	QuickScan NGE	5
1.4	Literatuur en archiefonderzoek	5
1.5	Leeswijzer	6
1.6	Disclaimer	6
2	Resultaten literatuur- en archiefonderzoek	7
2.1	Gemeente Nijkerk	7
2.2	Onderzoeken derden	7
2.3	IKME Kaartmateriaal	7
2.4	NIOD	7
2.5	Luchtoorlog	7
2.6	Defensie- en oorlogsschade	8
2.7	Vergeldingswapens	8
2.8	Luchtfoto's	8
2.9	Contra-indicaties	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.10	EODD	8
3	Evaluatie en aanbevelingen	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Evaluatie	9
3.3	Aanbeveling	9
3.4	Slotwoord	9

Bijlage 1 Luchtfoto – WUR

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gepland is de realisatie van uitbreidingsplan bedrijventerrein Blankenfoort te Heino (gemeente Raalte). Voor de onderzoeksfase en uitvoeringsfase zijn graaf- en boorwerkzaamheden voorzien. Voor dit project heeft Sweco Nederland BV de opdracht ontvangen voor het opstellen van een QuickScan ten aanzien van het risico op de aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE). Dit betreft een erfenis van de wapenfeiten welke gedurende de Tweede Wereldoorlog plaats hebben gevonden.

1.2 Begrenzing plangebied

Het projectgebied ligt ten noorden van de historische kern van Heino en wordt globaal ingesloten door de Van der Capellenweg en de Lenthweg. In bijlage 1 is een snede uit kaartmateriaal opgenomen van 2018 en 1945 (Bron: Topotijdreis). Het projectgebied is indicatief ingetekend.

Tijdens de onderzoeks- en realisatiefase zullen op diverse locaties boor- en graafwerkzaamheden verricht worden. Omwille van de veiligheid dient de kans op het treffen van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) onderzocht te worden. Onderhavig onderzoek betreft een QuickScan NGE waarin op hoofdlijnen de oorlog gerelateerde handelingen op locatie en in de omgeving zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn globaal de naoorlogse handelingen in het gebied en de geplande ingreep beschouwd. Deze drie aspecten zijn met elkaar vergeleken. Op basis daarvan is een uitspraak gedaan over de mate waarin een verhoogde kans op het aantreffen van NGE verwacht mag worden.

1.3 QuickScan NGE

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog. Handelingen die leidden tot niet gesprongen conventionele explosieven in de bodem betroffen bijvoorbeeld het afwerpen van munitie, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, gevechten tijdens de begin-, tussen- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden en dergelijke.

Indien er bij voorgenomen (graaf)werkzaamheden een redelijk vermoeden bestaat op het aantreffen van conventionele explosieven (CE) in de (water)bodem dient een vooronderzoek conform de WSCS-OCE uitgevoerd te worden. Dit wordt voorgeschreven door de vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) en is verankerd in de bouwproces-bepalingen in het Arbobesluit en de V&G voorbereidingsfase.

Bij een QuickScan wordt een beperkte hoeveelheid historische gegevens verzameld om vast te stellen of er sprake is van een 'redelijk vermoeden' op het aantreffen van CE in de (water)bodem. Hiervoor zijn geen richtlijnen opgesteld. De scope van het onderzoek is daarbij de positie van de projectlocatie, de ingreep en gebeurtenissen met een (arbitraire) marge van circa 500 meter daaromheen. De genoemde marge houdt rekening met het feit dat niet alle historische informatie plaats accuraat is.

1.4 Literatuur en archiefonderzoek

Voor de QuickScan zijn de volgende archiefinstellingen en literatuur geraadpleegd:

Vliegtuigcrashes

- Texlaweb (airwar.texlaweb.nl);

- Verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (min. v. Defensie);
- Studie Brongers.

Vrij toegankelijke archieven

- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD); in het digitale zoekstelsel is gezocht naar voor OCE's relevante informatie;
- Rijksdienst voor monumentenzorg, Defensie- en oorlogsschade;
- V1 & V2 inslagen kaart Nederland;
- Luchtfoto-archief WUR;
- IKME, Indicatieve Kaart Militair Erfgoed;
- Topotijdreis.

Lokale- en regionale overheid

- Gemeente Raalte.

1.5 Leeswijzer

In het voorliggende rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- Resultaten literatuur- en archiefonderzoek (hoofdstuk 2);
- Evaluatie en aanbevelingen (hoofdstuk 3).

1.6 Disclaimer

De QuickScan is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Er zijn geen richtlijnen opgesteld voor het beantwoorden van de thesis 'is er sprake van een redelijk vermoeden'. De QuickScan is niet volgens de beoordelingsrichtlijn 'Opsporen Conventionele Explosieven' (WSCS-OCE) uitgevoerd. Een QuickScan is gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Het is bij elke vorm van onderzoek altijd mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

2 Resultaten literatuur- en archiefonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de resultaten van het literatuur- en het archiefonderzoek besproken.

2.1 De bevrijding van Heino

De bevrijding van Oost- en Noord-Nederland begon al op 30 maart 1945. Een dag vóór de bevrijding, op 11 april, hadden de Canadezen Raalte bereikt. Op 12 april werd er veel en hard gevochten. De jonge fanatieke Duitsers van de Hermann Goering Divisie waren vastbesloten stand te houden in deze strategische plaats in het hart van Salland. De toegangswegen werden versperd. Na hevige beschietingen werd het dorp frontaal aangevallen door Canadese infanteristen ondersteund door tanks. De Duitsers boden stevig weerstand. Ze beschoten de Canadezen onder meer vanuit beide kerktorens. De kerktorens van Heino werden door de Canadezen door zwaar artillerievuur beschoten. Dat was voor de Duitsers het teken om te vertrekken. Op 12 april 1945 werd Heino en omgeving bevrijd door het Tweede Canadese Legerkorps.

2.2 Gemeente Raalte

In het kader van de geplande werkzaamheden is door Sweco bij de afdeling Openbare orde en Veiligheid van de gemeente Raalte een verzoek ingediend om te toetsen of er voor de geplande werkzaamheden een aanleiding is om rekening te houden met een verhoogde kans op het treffen van NGE. De gemeente heeft het projectgebied getoetst aan een kaartlaag met daarop weergegeven NGE verdachte gebieden. Deze kaart is volgens de gemeente het product van een Vooronderzoek (S2012.178) uitgevoerd door Leermans en opgeleverd op 18 februari 2013. Het onderzoek voldoet niet aan het vigerende protocol dat uit 2016 dateert.

Binnen het projectgebied is een indicatie gevonden die de aanleiding geeft over te gaan tot een verdenking. Het is niet duidelijk om wat voor een verdenking het gaat. Vermoedelijk betreft de indicatie voor deze verdenking een wapen- of geschutstelling (zie bijlage 2 en 4). De indicatie is afgebakend met een cirkel met een diameter van 32,5 meter.

2.3 Onderzoeken derden

De Vereniging voor Explosieven Opsporing beheert een bommenkaart. Op deze bommenkaart zijn de contouren weergegeven van gebieden waar vooronderzoeken uitgevoerd zijn. Ter hoogte van het onderzoeksgebied en haar ruime omgeving zijn geen onderzoeken bekend.

2.4 IKME Kaartmateriaal

Op de militaire erfgoedkaart is op de locatie geen boven- en ondergronds militair erfgoed opgemerkt. De locatie is niet gesitueerd in de nabijheid van een op de kaart weergegeven linie of conflictgebied.

2.5 NIOD

Op het portaal van het NIOD is geen informatie ontsloten met betrekking tot Raalte en Heino in relatie tot grootschalige bombardementen. De 'Beeldbankwo2' ontsluit in beperkte mate fotomateriaal die geen aanleiding geeft om rekening te houden met enig NGE gerelateerd risico op en rond de projectlocatie.

2.6 Luchtoorlog

Het verliesregister, opgesteld door Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945, ontsluit informatie over een groot aantal vliegtuigcrashes in de omgeving. Bekend is dat rond Dalfsen en

Lemelerveld elf vliegtuigen zijn neergestort. Alle bekende crashes liggen op geruime afstand van de projectlocatie. De meest nabije crash betreft een op 12 januari 1944 aan de Berkenweg te Heino neergestorte Fw 190.

2.7 Defensie- en oorlogsschade

In opdracht van het Projectteam Wederopbouw van de Rijksdienst voor Monumentenzorg is in mei 2006 door Dr. E. Blankenstein een inventarisatie opgesteld over gehele of gedeeltelijke verwoestingen door oorlogsgeweld toegebracht aan gebouwen, woningen, scholen, boerderijen, molens, kerken, historische monumenten, spoor- en verkeersbruggen, havens en overig onroerend goed in de periode 1939 – 1945 in Nederland. Voor Heino is in dit onderzoek één specifiek schadegeval beschreven. De toren van de Hervormde Kerk is zwaar beschadigd op 12 april 1945 door Canadese beschietingen met zwaar geschut. De kerktorens liggen op 450 meter afstand van de onderzoekslocatie.

2.8 Vergeldingswapens

Tussen 1944 en april 1945 lanceerde het Duitse bezettingsleger in Nederland 8.000 Vergeltungswaffen af op doelen ver achter de geallieerde linies, zoals Londen en Antwerpen. Veel van de gelanceerde V.1's en V.2's bereikten hun doel niet, maar kwamen voortijdig neer in Nederland. Er zijn geen meldingen van inslagen van V1 en V2 raketten bekend op de projectlocatie. De locatie ligt nabij een reguliere vliegroute van V1 en V2 raketten. Op 350 meter in westelijke richting is één melding van de inslag van een V2 ingetekend (V0482, 23 januari 1945). De exacte locatie is echter onbekend. Deze melding geeft geen aanleiding om rekening te houden met een verhoogde trefkans op NGE.

2.9 Luchtfoto's

Het luchtfotoarchief van de WUR en het Kadaster ontsluiten luchtfoto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De projectlocatie is onderwerp van enkele van deze foto's. In bijlage 1 is één foto uit dit archief toegevoegd. Het betreft luchtfoto 4091 (d.d. 24-02-1945). Op de foto (bijlage 2) worden diverse opmerkelijke maaiveldverstoringen opgemerkt. Het betreffen vermoedelijk opstelposities, geschutopstellingen en mogelijk ook mitraileursnesten. De projectlocatie is indicatief ingetekend met een gele lijn. De foto is ruim vóór de bevrijding genomen.

2.10 EODD

Op het opendataportaal van BEO-bom is een groot deel van het archief van EODD ontsloten. Het gaat hierbij om circa 110.000 meldingen van vondsten van vermeende munitieartikelen in de periode 1968-2008. Naast de ruimrapporten worden er ook mijneveldenkaarten en luchtaanvallen via het portaal ontsloten. Voor zover bekend zijn er binnen het projectgebied geen munitieartikelen gevonden en is de locatie niet ingericht geweest met mijnen.

3 Evaluatie en aanbevelingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de feiten geëvalueerd. Deze evaluatie wordt opgevolgd door onze aanbevelingen voor het vervolgtraject.

3.2 Evaluatie

Op basis van de geraadpleegde literatuur ontstaat het beeld dat er tijdens de Duitse inval en de navolgende bezettingsjaren in de verre omgeving diverse oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, waarbij mogelijk CE achter is gebleven. Heino is tijdens de bevrijding onderwerp geweest van gewapend conflict. Dit gewapende conflict concentreerde zich op het historische centrum. Op luchtfoto's genomen vóór de bevrijding wordt binnen het projectgebied oorlogsinfrastructuur opgemerkt. Deze indicatie heeft in een vooronderzoek, welke niet is uitgevoerd conform de WSCS-OCE, geresulteerd in een verdenking welke horizontaal is afgebakend met een cirkel (diameter 32,5 meter). Opgemerkt wordt dat het pad met haar bermen, waar de indicatie gesitueerd was, niet meer bestaat en naoorlogs geploeegd is.

3.3 Aanbeveling

Het bovenstaande geeft aanleiding om aan te nemen dat de geplande uitbreiding zonder aanvullend onderzoek uitgevoerd kan worden.

Het heeft niet de verwachting dat de verdachte locatie daadwerkelijk NGE herbergt. Als er al NGE is achtergebleven dan zijn deze door landbewerking en herinrichting eerder aangetroffen. Mocht tijdens de planfase blijken dat er ingrepen conflicteren met deze verdachte locatie dan is aanvullend onderzoek echter wel nodig. Het kan zinvol zijn om voor het ontwerpen van de onderzoeksstrategie eerst in overleg te treden met de gemeente en haar de contra analyse voor te houden (naoorlogse ingrepen in het gebied). Mogelijk staat de gemeente er voor open om de verdenking ter discussie te stellen.

Indien een vervolg nodig blijft zal naar verwachting een detectieonderzoek het meest kosten effectief zijn. Sweco Nederland kan dit verzorgen.

3.4 Slotwoord

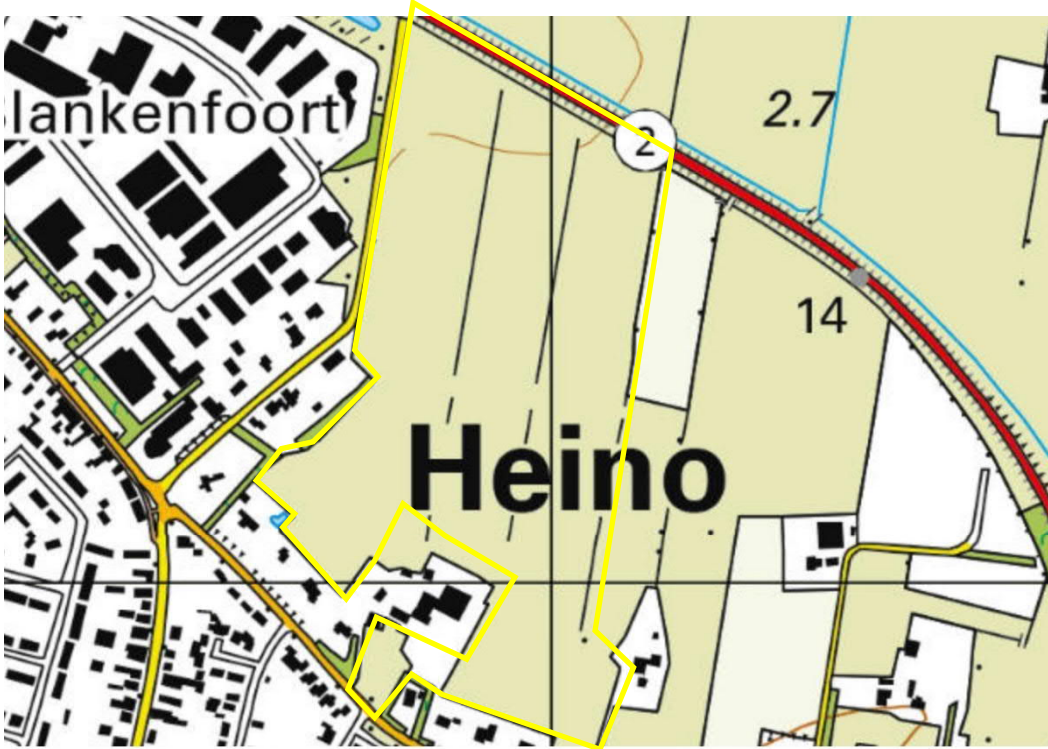
Opgemerkt wordt dat er tijdens de uitvoering altijd aandacht dient te zijn voor het aantreffen van onverwachte zaken en dat grondroerend personeel op de hoogte dient te zijn van een protocol voor toevalsvondsten. Indien tijdens het werk gestuit wordt op zaken die lijken op OCE, dient het werk altijd terstond gestaakt te worden en een deskundige geraadpleegd te worden. Het bellen van 112 is de meest eenvoudige route vanaf de werkplek naar een deskundige.

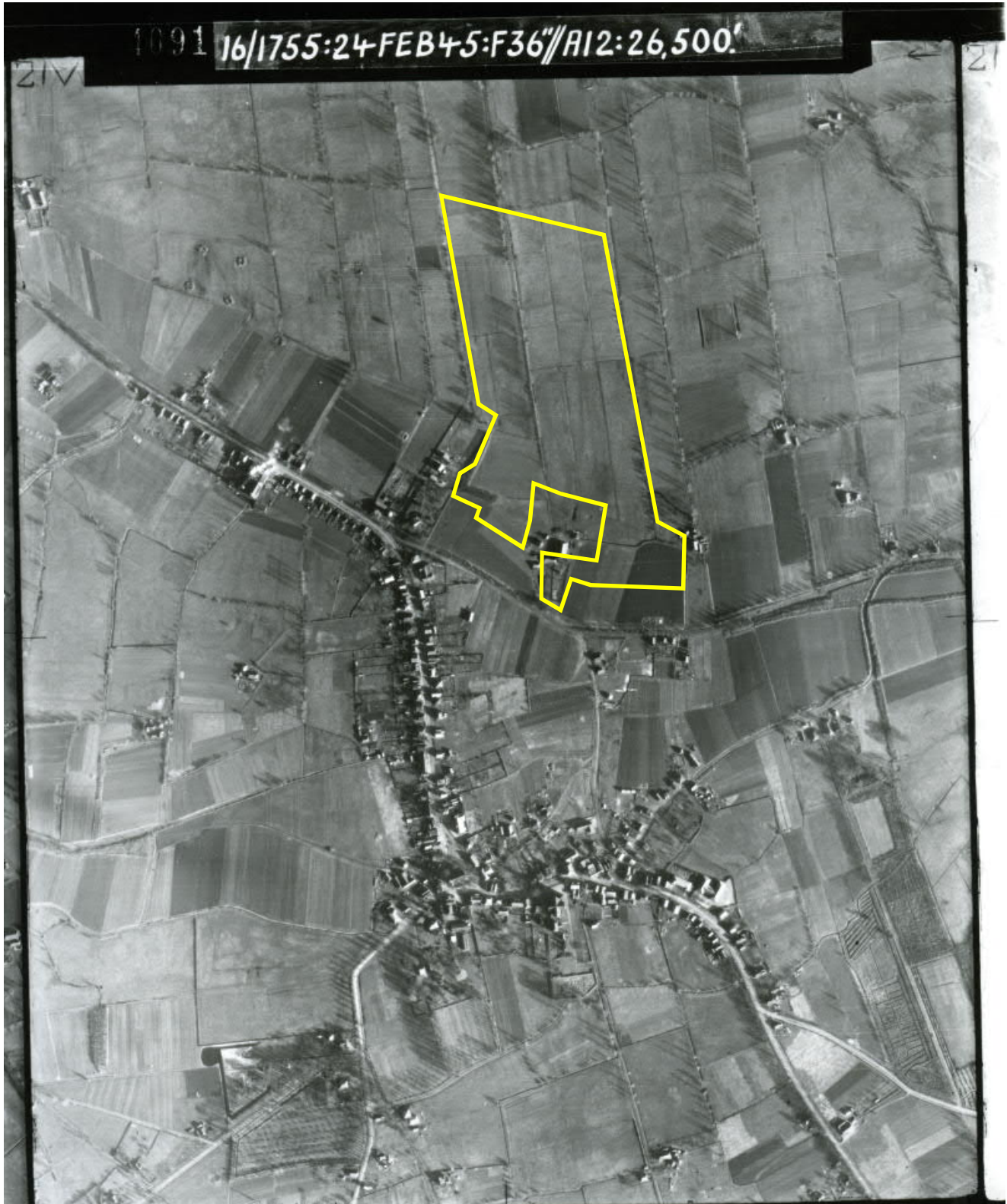
Ten aanzien van de conventionele explosieven zijn zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de veiligheid van het uitvoerende personeel en de projectomgeving. Voor heel Nederland geldt dat er een risico is op toevalvondsten. De uitvoerende partij en werknemers dienen op de hoogte te zijn van de NGE gerelateerde risico's.

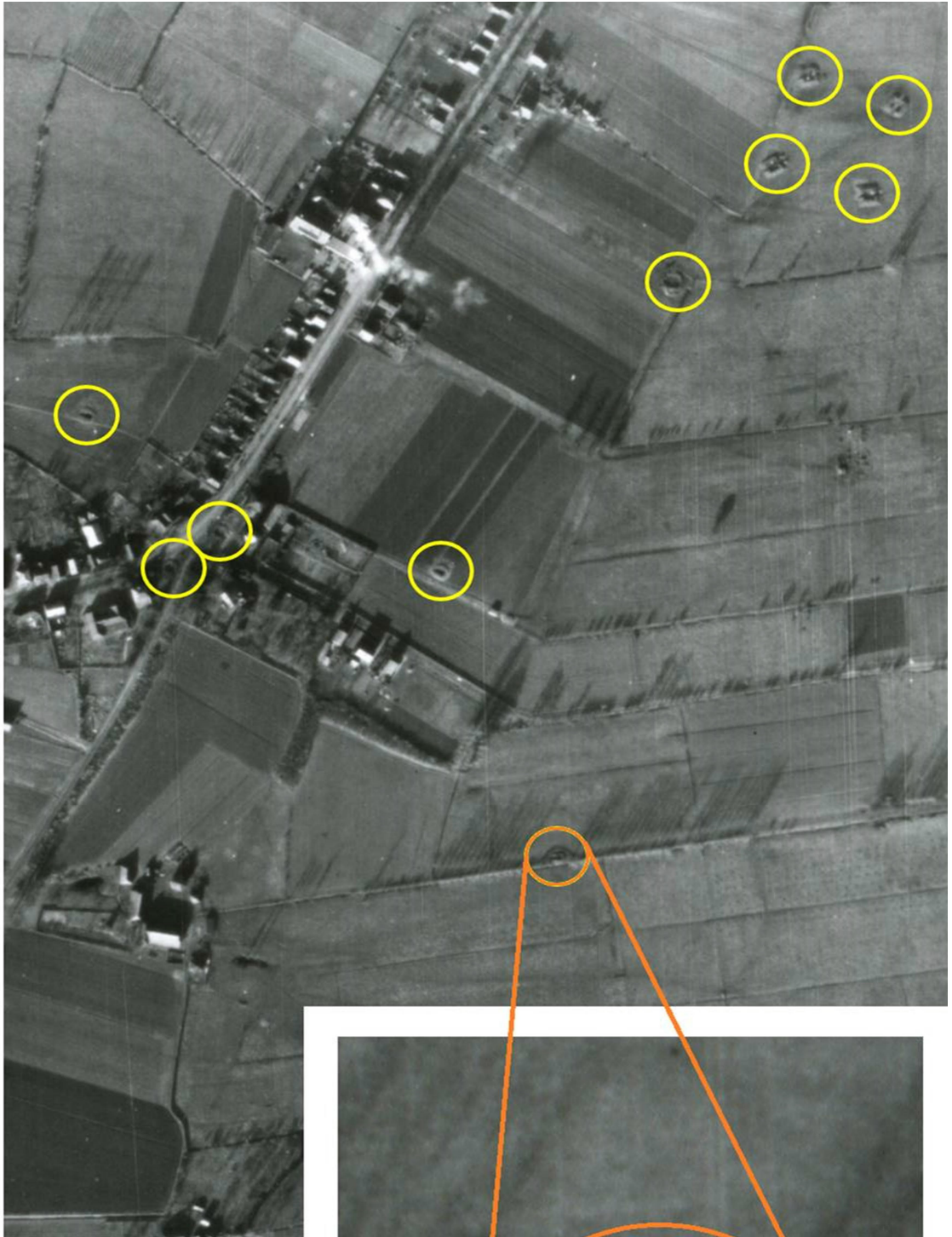
Het thema dient verankerd te zijn in het kwaliteitssysteem of in het V&G-plan. Zo mag de opdrachtgever van de opdrachtnemer verwachten dat deze periodiek een toolbox NGE verzorgt voor al haar grondroerende en uitvoerende personeel. Behandeld dient te worden: wat is CE en hoe om te gaan met een toevallige vondst. Dit om de veiligheid van de werknemer en de projectomgeving te vergroten.

Bijlage 1 Historisch kaartmateriaal

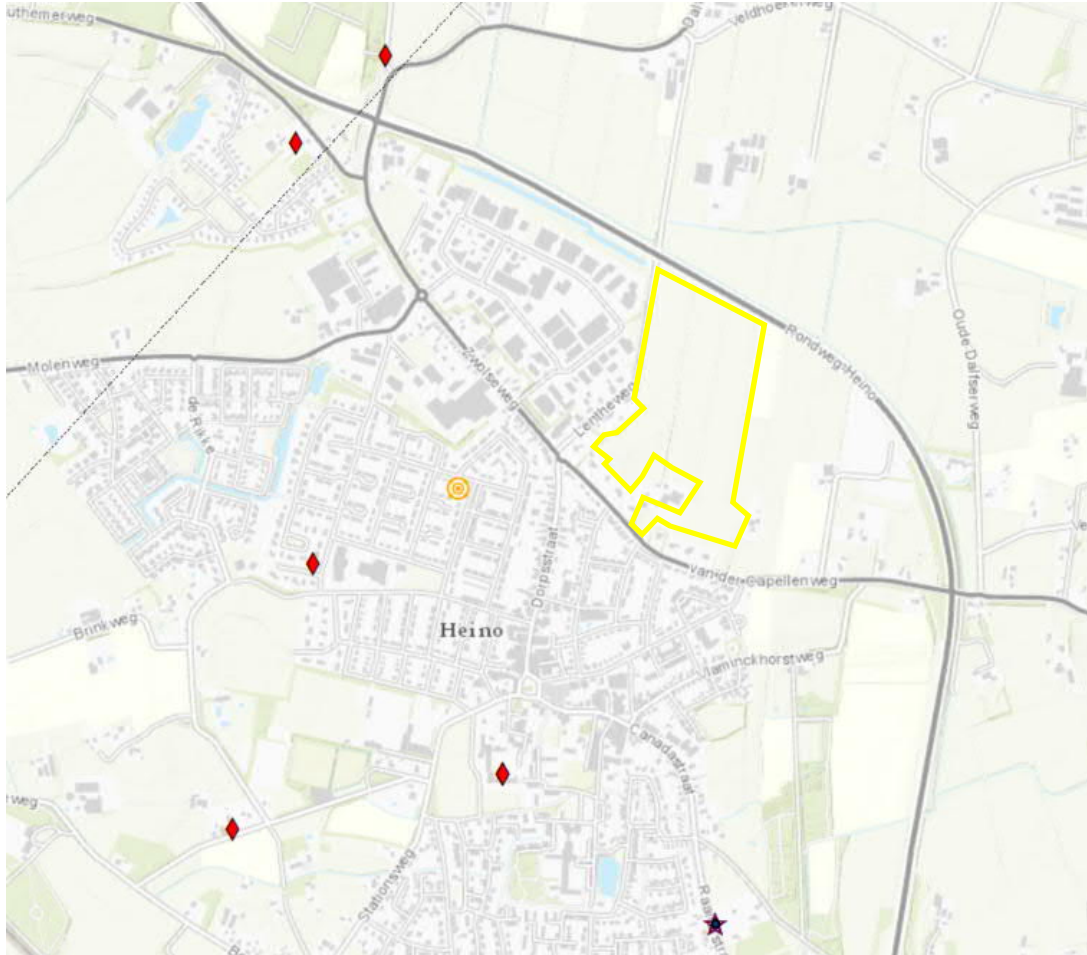

Bijlage 2 Luchtfoto – Dotkada

Bijlage 3 Indicaties omgeving

LEGENDA

- Onderzoeksgebied
- Ruimrapport
- Bombardementen_Zwanenburg
- Inslag Vwapens V.1
- V.2
- V.1 lanceerinrichting
- V.2 lanceerinrichting
- Vliegroute Vwapens
- Mijnenveld

Bijlage 4 Gemeentelijke risicokaart

Snede uit Gemeentelijke NGE kaart Raalte

Locatie verdacht op gedumpte munitie. Naar alle waarschijnlijkheid geschutmunitie, klein kaliber munitie en of geweer- / handgranaten. Het verdachte gebied heeft een straal van 16,5 meter. Deze houdt verband met in oranje omcirkelde verstoring op de luchtfoto onder bijlage 2.

